

ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ

Τεύχος 15
Ιούλιος – Αύγουστος 2008

Σκέψου και κάνε.....5

**Αναγνώριση
αυτισμού σε μικρή
ηλικία...22**

Γωνιά του παιδιού...24

**Ομάδα παιδιών
εκφράζεται
εικαστικά.....6**

**Να δείξουμε
κατανόηση και να
είμαστε
δεκτικοί.....10**

Συντακτική επιτροπή:

- Βαρσάκη Σταυρούλα – ψυχολόγος
- Κολιού Μαγδαλινή-
ψυχολόγος
- Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε -
ψυχολόγος
- Τρυφωνίδου Αριστονίκη -
Ψυχολόγος

Σύνταξη - Επιμέλεια:

Βαρσάκη Σταυρούλα -
ψυχολόγος

Ιδιοκτήτης:

Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε

Εκδότης:

Στέιμαν - Κοκκαλίδου Μαρέικε

Επωνυμία:

«Περί Αυτισμού»

Έδρα:

Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά

Διεύθυνση αλληλογραφίας:

Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά, Τ.Κ. 55132

Τηλέφωνα επικοινωνίας:

2310- 450941 & 2310- 481774

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο:

info@kyg.gr & marant21@otenet.gr

Ιστοσελίδα:

www.kyg.gr

Μήνας- Τεύχος:

Ιούλιος - Αύγουστος, 15^ο τεύχος

Ετήσια συνδρομή:

20 ευρώ

Προθεσμία για συμμετοχή στο επόμενο

τεύχος:

20 Αυγούστου 2008

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ.....1

ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ Σ. ASPERGER.....9

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ....17

Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.....24

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ.....25

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Όταν θα κυκλοφορεί αυτό το τεύχος οι μαθητές θα έχουν τελειώσει τις εξετάσεις τους και οι περισσότεροι από εμάς θα ετοιμαζόμαστε για διακοπές. Οι παραλίες είναι σε πρώτη προτεραιότητα, αλλά και τα βουνά, ιδιαίτερα όσα καλύπτονται από δάση... Με διάθεση καλοκαιρινή πια. Ανέμελη. Τραπέζια στις ακροθαλασσιές, σε σκιερές πλατείες ορεινών χωριών, δίπλα σε ποτάμια και λίμνες. Πρόθυμοι να συγχωρήσουμε με μεγαλοθυμία ατέλειες, αλλά και να παρασπονδήσουμε με τσαχπίνικο χαμόγελο βάζοντας ένα παγάκι στο ποτήρι του κρασιού μας σε όλες τις αναποδιές που προκύπτουν. Ε, δεν χάθηκε κι ο κόσμος! Σημασία έχει η παρέα και η διάθεση τής στιγμής - διάθεση διακοπών που γέρνει στην εφηβεία. Η θερινή ραστώνη μάς χαλαρώνει, μας κάνει ελαστικούς, ενίοτε «ωχαδερφιστές», προκειμένου να μη χαλάσουμε τις λίγες πολύτιμες ώρες της φυγής. Σε αυτό το κλίμα βρίσκομαι και εγώ εδώ και μέρες...και σας αποχαιρετώ για καλοκαίρι με τους στίχους του Διονύση Σαββόπουλου...ελπίζοντας φέτος να αφήσουμε τις γκρίνιες και τις έγνοιες στην άκρη, γιατί τα παιδιά που υπήρξαμε κάποτε...υπάρχουμε ακόμα...

Καλοκαίρι
η γαλάζια προκυμαία θα σε φέρει
Καλοκαίρι, καρεκλάκια, πετονιές μέσ' το πανέρι,
μες τη βόλτα αυτού του κόσμου που μας ξέρει
Καλοκαίρι
πλάι στα μέγαρα, στις τέντες με τ' αγέρι
Καλοκαίρι
με χρυσούς ανεμιστήρες μεταφέρει
τη βανίλια με το δίσκο του στο χέρι
την κοψιά μιας προτομής μέσ' το παρτέρι
Καλοκαίρι
μ' ανοιχτό πουκαμισάκι στα ίδια μέρη
Καλοκαίρι
με μισόκλειστες τις γρίλιες μεσημέρι
Καλοκαίρι
καθρεφτάκια και μια θάλασσα που τρέμει

στο ταβάνι και τους γύψους μεσημέρι
Καλοκαίρι
με τον κούκο μέσ' τα πεύκα και σ' αμπέλι
Καλοκαίρι
στόμα υγρό, μικροί λαγώνες, καλοκαίρι
με τη φέτα το καρπούζι στο 'να χέρι
με φιλιά μισολιωμένα, καλοκαίρι
Καλοκαίρι
λίγες φλούδες στης κουζίνας το μαχαίρι
Καλοκαίρι
τόσο ώριμο που πέφτοντας προσφέρει
μια πλημμύρα των καρπών, στάρι και μέλι
στον σπασμό του το απόλυτο το αστέρι
Καλοκαίρι
μες τα κόκκινα της δύσης του ανατέλλει

Καλό μας καλοκαίρι!!!

Σταυρούλα Βαρσάκη

Ψυχολόγος, ειδικευμένη σε θέματα παιδικής ανάπτυξης και μάθησης (MSc)

Παιχνιδιάρικη διαπαιδαγώγηση

Playful Parenting, 2001

(Πώς να γίνεις καλύτερος και πιο ευχάριστος γονιός)

Lawrence J. Cohen

Μετάφραση - επιμέλεια: Μ. Κοκκαλίδου

Ο γονιός είναι μια πολύ δυνατή και θετική επιρροή στη ζωή του παιδιού του. Το παιχνίδι είναι η πιο σημαντική δεξιότητα που μπορεί να μάθει ένας γονιός. Ευτυχώς η δεξιότητα του παιχνιδιού μαθαίνεται πιο εύκολα από τις περισσότερες αλλαγές προσωπικότητας.

Ξέρουμε όλοι ότι θα έπρεπε να κλείσουμε την τηλεόραση και να περνάμε περισσότερο χρόνο μαζί. Και έπειτα; Μπορούμε να μάθουμε να χαιρόμαστε τους μικρούς ανθρώπους κάθε ηλικίας που πετυχαίνουν πράγματα, ξεπερνάνε οδυνηρές εμπειρίες ή απλά είναι γεμάτοι ενέργεια νεότητας. Μπορούμε να μάθουμε να μπαίνουμε στον κόσμο του παιδιού, όπου σκοπεύουμε κυρίως στη σύναψη σχέσεων και εμπιστοσύνης, με γέλιο και θορυβώδη παιχνίδια. Μπορούμε να μάθουμε να αλλάζουμε τους ρόλους και να ακολουθούμε το παιδί μας.

Το παιχνίδι είναι το κέντρο της ζωής!

Σκέψου το ερωτιάρικο βλέμμα ενός μπόμπιρα, την αυθόρμητη αγκαλιά ενός νηπίου, τη στενή σχέση την ώρα που διηγείσαι ένα παραμύθι ή ένα σιωπηλό περίπατο χέρι - χέρι. Τέτοιες στιγμές συναισθηματικού δεσμού με τα παιδιά μας αποτελούν ένα μέρος της τεράστιας αμοιβής για τη δύσκολη δουλειά που λέγεται διαπαιδαγώγηση. Αλλά συχνά παραβλέπουμε αυτό το δεσμό. Το υπόλοιπο της ιστορίας το γνωρίζουμε: το απαρηγόρητο μωρό, το νήπιο με εκρήξεις θυμού, ο μαθητής που θυμώνει για την ώρα του ύπνου του και το δωδεκάχρονο που κατσουφιάζει στο δωμάτιο του.

Ο φυσικός ενθουσιασμός και η φυσική περιέργεια των παιδιών προκαλεί πολλές φορές συγκρούσεις και καυγά ή κρύβονται πίσω από ένα game Boy ή μια κλειδωμένη πόρτα του δωματίου τους. Εν τω μεταξύ, η βαθιά ριζωμένη γονεϊκή αγάπη μας μετατρέπεται σε εκνευρισμό, αγανάκτηση και ακόμα οργή. Γκρινιάζουμε και τιμωρούμε ή φωνάζουμε: «Εντάξει, κάτσε στο

δωμάτιό σου τότε!». Φωνάζουμε επειδή δε ξέρουμε άλλη λύση ή φωνάζουμε από συνήθεια, επειδή αισθανόμαστε αβοήθητοι, ότι μας απορρίπτουν και νιώθουμε το δεσμό κομμένο. Όπως και τα παιδιά μας, θέλουμε να διορθώσουμε αυτόν το δεσμό αλλά δε ξέρουμε πώς. Τα αγαπάμε ακόμα, αλλά παρά λίγο δεν θυμόμαστε αυτά τα στοργικά βλέμματα. Και αν μπορούμε να τα θυμηθούμε, είναι μια πικρή – γλυκιά ανάμνηση, σαν να χάθηκε η στενή σχέση για πάντα.

Το παιχνίδι μπορεί να είναι ο δρόμος που θα φέρει πίσω τη συναισθηματική ενότητα ανάμεσα σε γονιό και παιδί, την οποία ψάχνεις τόσον καιρό. Το παιχνίδι, με όλο τον ενθουσιασμό και τη χαρά της ένωσης που ταιριάζουν σε αυτό, μπορεί να μειώσει το στρες τού να είσαι γονιός.

Όταν όλα πάνε καλά στον κόσμο τους, το παιχνίδι είναι μια ευρύτερη προοπτική στην οποία τα παιδιά μπορούν να είναι χαρούμενα, απασχολημένα, συνεργάσιμα και δημιουργικά. Το παιχνίδι είναι επίσης ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά μαθαίνουν πράγματα: ανακαλύπτουν, καταλαβαίνουν

καινούρια πράγματα και θεραπεύονται από λιγότερα ευχάριστα πράγματα στη ζωή. Αλλά το παιχνίδι δεν είναι πάντα εύκολο για τους ενήλικους γιατί ξεχάσαμε πολλά πράγματα. Τα παιδιά και οι ενήλικοι ζουν σε εντελώς διαφορετικούς κόσμους, παρόλο που ανήκουν στην ίδια οικογένεια. Θεωρούμε τις αγαπημένες ασχολίες του άλλου βαρετές ή παράξενες «Πώς μπορεί να ντύνει όλο το απόγευμα τις κούκλες της;» ή «Πώς μπορούν μόνο να κουβεντιάζουν όλο το βράδυ;»

Η διαπαιδαγώγηση και το παιχνίδι μπορεί να φανούν αντίθετα, αλλά πολλές φορές χρειάζεται μόνο μια μικρή ώθηση για να βρουν ο ένας τον άλλο και να χαρούν μαζί. Βρισκόμουν μια φορά σε μια υπαίθρια συναυλία και χόρευα με την εννιάχρονη κόρη μου, όταν μια μητέρα ήρθε με το γιο της στην πίστα. Εκείνη χόρευε λίγο, αλλά ο γιος της στεκόταν με τα χέρια σταυρωμένα, πολύ ντροπαλός για να χορέψει τώρα που βρισκόταν στην πίστα. Ήταν περίπου έξη χρονών. Η μητέρα θύμωνε και είπε: «Με έφερες μέχρι εδώ και τώρα δε θα χορέψεις;» Έσφιξε τα χέρια του ακόμα περισσότερο και έμεινε

ακίνητος. Σκέφτηκα: ξέρω που θα καταλήξει αυτό. Είπα: «Όχι δα, κάνει ένα καινούριο χορό!» Σταύρωσα τα χέρια μου, όπως εκείνος και του γέλασα. Γέλασε και αυτός και κούνησε τα χέρια του. Τον μιμήθηκα. Η μητέρα του άρχισε να συμμετέχει και όλοι μας γελάσαμε. Κουνούσε τους ώμους του στο ρυθμό της μουσικής και η μητέρα του είπε: «Χορεύεις!». Μετά άρχισε να χορεύει με πάρα πολύ μεγάλη χαρά. Επίσης, η κόρη μου περίμενε με υπομονή μέχρι να τελειώσω το διαπαιδαγωγικό κόλπο μου και περάσαμε πολύ καλά. Λίγη παιχνιδιάρη διάθεση άλλαξε το κλίμα.

Εμείς οι ενήλικοι δεν έχουμε πολύ χώρο για παιχνίδια και χαρά στη ζωή μας. Οι μέρες μας είναι γεμάτες με στρες, υποχρεώσεις και δουλειά. Είμαστε άκαμπτοι, κουρασμένοι και βαριόμαστε γρήγορα όταν καθόμαστε κάτω στο πάτωμα να παίξουμε με τα παιδιά μας, ειδικά αν αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αλλάξουμε από μια στρεσαρισμένη μέρα ή δουλειές του σπιτιού. Θέλουμε να κάνουμε αυτό που μας ζητάνε, όπως αυτή η μητέρα στην συναυλία, αλλά θυμώνουμε όταν δεν παίζουν με τον τρόπο που

περιμένουμε ή όταν ζητάνε υπερβολικά από εμάς.

Άλλοι δε μπορούν να βάλουν στην άκρη την απόδοση ή την ανάγκη να κυριαρχούν. Βαριόμαστε, γκρινιάζουμε και εκνευριζόμαστε: δε ξέρουμε πως να χάσουμε. Μας απασχολεί να δείξουμε με ποιο τρόπο να πετάξει μια μπάλα, ενώ το παιδί θέλει μόνο να πιάσει τη μπάλα. Παραπονιόμαστε ότι τα παιδιά δίνουν ελάχιστη σημασία σε πολλά πράγματα, αλλά πόσο αντέχουμε εμείς να παίξουμε με μπίλιες, κούκλες, Μονόπολη ή άλλα παιχνίδια, χωρίς να βαριόμαστε ή να μας αποσπάει η αίσθηση ότι μας περιμένει πολλή δουλειά ή θα πρέπει να μαγειρέψουμε;

Όταν η κόρη μου ήταν στον παιδικό σταθμό, σκέφτηκε ένα υπέροχο παιχνίδι, που με διευκόλυνε να φερθώ παιχνιδιάρικα αντί να της φωνάξω ότι έπρεπε να βιαστεί. Ένα πρωί κατέβηκε κάτω, κρύφτηκε πίσω από μια πόρτα και μου ψιθύρισε: «Κάνε σαν να είμαι ακόμα επάνω, ότι θα αργήσουμε και ότι θυμώνεις πάρα πολύ.» Επομένως φώναξα επάνω: «Θα αργήσουμε και θυμώνω πάρα πολύ!» Ταυτόχρονα χτυπούσα με τα πόδια μου. Εν τω μεταξύ εκείνη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

καθόταν πίσω από την πόρτα και γέλαγε σιγανά με το χέρι μπροστά στο στόμα. Είπα: «Κατέβα γρήγορα τώρα αμέσως, αλλιώς θα φύγω χωρίς εσένα! Θα πάω μόνος μου στον παιδικό σταθμό!» Γέλασε δυνατά και εγώ έκανα σαν να μην το άκουσα. Καθώς την έσπρωξα απαλά μπροστά μου έξω από το σπίτι, έκανα ολόκληρη φασαρία σαν να έφυγα από το σπίτι χωρίς εκείνη. Ανέβηκε στο αμάξι και είπα δυνατά στον εαυτό μου: «Είμαι τόσο θυμωμένος! Οι δασκάλες θα με ρωτήσουν: πού είναι η Έμμα;

ΤΕΥΧΟΣ 15, ΙΟΥΛΙΟΣ – ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2008

Και εγώ θα τους πω: «Δεν ήταν έτοιμη, γι' αυτό έφυγα χωρίς εκείνη.» Συνέχισε να γελάει και προσπάθησε να κάνει ότι δεν ήταν στο αυτοκίνητο. Με αυτόν τον τρόπο έγινε χαρά για μένα να την ετοιμάζω! Κάνοντας ότι είμαι θυμωμένος, δε θύμωσα! Και παίζοντας αντί να φωνάζω, εκείνη ετοιμάστηκε πιο γρήγορα! ◀

Μ. Στέιμαν-Κοκκαλίδου
Παιδοψυχολόγος,
Υποστήριξη Γονέων

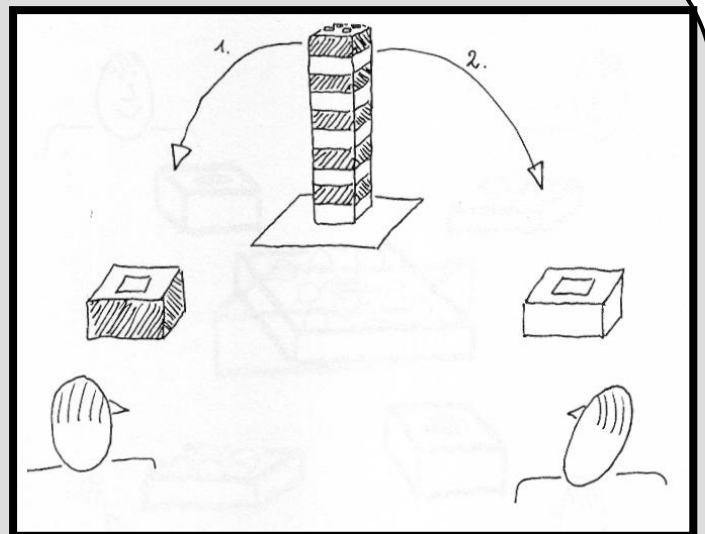
Σκέψου και κάνε...

(Από το βιβλίο *Denk en Doe*)
Μετάφραση: Μ. Κοκκαλίδου

Κοινωνικές Ικανότητες 1

Μια οπτικοποιημένη άσκηση για να βελτιώσουμε την επικοινωνία με το αυτιστικό παιδί. Προσφέρει σαφήνεια ως προς το τι έχει να κάνει, πόσο θα κάνει, πώς θα το κάνει. Έτσι το παιδί, όταν έχει μάθει την άσκηση, μπορεί να εκτελέσει μόνο του.

Ο σκοπός της δραστηριότητας είναι να μάθει να περιμένει τη σειρά του. Στην μέση υπάρχει ένας πύργος από τουβλάκια Dublo, με δυο

διαφορετικά χρώματα εναλλάξ. Κάθε «παίκτης» έχει μπροστά του ένα κουτάκι με ένα από τα δυο χρώματα. Πρέπει να γκρεμιστεί ο πύργος τουβλάκι τουβλάκι. Το χρώμα του επάνω τούβλου δείχνει ποιος έχει σειρά. *Καλή επιτυχία!*

Ομάδα παιδιών μέσω Εικαστικής έκφρασης

Α΄ ΜΕΡΟΣ

*Τρυφωνίδου Αριστονίκη
Μ.Α Συμβ. Ψυχολόγο
Ειδ. Εικαστική θεραπεύτρια
Ειδ. Συστημική θεραπεύτρια
Ειδ. Θεραπεύτρια Γ.Α.*

Υποστηρίζοντας ότι οι βασικές σκέψεις και τα συναισθήματα του ανθρώπου προέρχονται από το υποσυνείδητο, και έρχονται ευκολότερα στην επιφάνεια μέσα από εικόνες παρά από λέξεις, η Εικαστική ψυχοθεραπεία παροτρύνει μια συμβολική, μη λεκτική, επικοινωνία που συχνά δεν αντιμετωπίζει τις δυσκολίες του προφορικού λόγου. Όλοι οι άνθρωποι ανεξαιρέτως, είναι δεν είναι εκπαιδευμένοι στη τέχνη, έχουν τη δυνατότητα και ικανότητα να εκφράσουν τις εσωτερικές τους σκέψεις και ανησυχίες μέσω της τέχνης. Μια ζωγραφιά δεν αντιμετωπίζεται ως έργο τέχνης, αλλά ως συμβολικό μέσο επικοινωνίας και η δημιουργία είναι εξίσου σημαντική, όσο το έργο αυτό καθ' αυτό (Franklin, 1992).

Η Εικαστική Ψυχοθεραπεία χρησιμοποιείται ως διαγνωστικό

εργαλείο μέσω τεστ και αξιολογήσεων, αλλά και ως θεραπευτικό εργαλείο καθώς η δημιουργία βοηθάει τα παιδιά να αναπτύξουν καθαρό τρόπο σκέψης, να εκφραστούν και να επεξεργαστούν καθημερινά αλλά περίπλοκα θέματα, όπως η ζήλια, ο θυμός και ο φόβος. Αυτά τα αισθήματα είναι δύσκολο και επίπονο να εκφραστούν λεκτικά. Αντίθετα, η τέχνη είναι συμβολική και αποτελεί έμμεση προβολή των συναισθημάτων, οπότε το παιδί δεν πληγώνεται ούτε δυσκολεύεται, καθώς τα αισθήματά του εκφράζονται με ασφαλή και ανώδυνο τρόπο. Μπαίνοντας στην εφηβεία, μερικά παιδιά θα δείξουν ιδιαίτερη κλήση προς τη τέχνη, ενώ άλλα θα χάσουν κάθε ενδιαφέρον και ίσως γίνουν και αρκετά επικριτικά. Όταν όμως ξεπεράσουν τον αρχικό τους ενδοιασμό, γίνονται ιδανικοί υποψήφιοι για εικαστική ψυχοθεραπεία, καθώς χαρακτηρίζονται από έντονη δημιουργικότητα και ευρηματικότητα. Η τέχνη σε αυτή την ηλικία είναι πολύ προσωπική, εκφράζει έντονα συναισθήματα και αυτοβιογραφικά στοιχεία, όπως αναζήτηση ταυτότητας αλλά και έλλειψη αυτής, κρίση στην οικογένεια και το σπίτι, θυμός,

στενοχώρια, προσωπικά βιώματα και ανησυχίες, σεξουαλικότητα, και θέματα που επεξεργάζονται για πρώτη φορά στη ζωή τους όπως χωρισμός, διαζύγιο γονέων, ή ο θάνατος κάποιου συγγενικού προσώπου (Gantt, 1979).

Στόχος στην Εικαστική Ψυχοθεραπεία είναι να αναπτύξει το παιδί, στη ηλικία που βρίσκεται, αυτογνωσία και αυτοεκτίμηση, αφού καταφέρει να κατανοήσει τα αισθήματα ανασφάλειας που πιθανόν να νιώθει. Μέσω της τέχνης τα παιδιά ανακαλύπτουν έναν εναλλακτικό τρόπο να επεξεργαστούν θέματα που τους απασχολούν, ώστε να αγαπήσουν

και να νιώσουν πιο σίγουροι για τον εαυτό τους (Waller, 2001).

Η τέχνη στις ομάδες παιδιών χρησιμοποιείται συχνά από τους θεραπευτές γιατί τα παιδιά έχουν μεγαλύτερη δυσκολία σε σχέση με τους ενήλικες να εκφραστούν με λέξεις.

Η κατανόηση των πολύπλοκων εννοιών όπως η σκέψη, η μνήμη, η γλώσσα από τα παιδιά ήταν κάτι που απασχόλησε πολλούς θεωρητικούς όπως ο Piaget, ο Bruner, ο Vygotsky, καθώς και το ερώτημα του αν σκεφτόμαστε για να μιλήσουμε ή αν μιλάμε και μετά σκεφτόμαστε. Στη διερεύνηση αυτού του διαχρονικού επιστημονικά ερωτήματος θα μπορούσε η τέχνη να δώσει διέξοδο. Γιατί μέσω της εικαστικής δημιουργίας προβάλλεται η σκέψη του παιδιού και η ίδια η ζωγραφιά του παιδιού μας δίνει απαντήσεις με περισσότερες από χίλιες λέξεις.

Η Ballbe αναφέρει σε σχετικό άρθρο της την περίπτωση μιας ομάδας νέων μέσω τέχνης, διάρκειας δέκα εβδομάδων. Η περίπτωση αυτή αφορά μια ομάδα με εφήβους μετανάστες. Οι

περισσότεροι από τους σπουδαστές είχαν συναισθήματα που εμποδίζουν την ικανότητά τους για ευαισθητοποίηση και κοινωνική αφομοίωση, όπως η εγκατάλειψη και η απώλεια, η απομόνωση από μη μετανάστες εφήβους, την έλλειψη του ελέγχου στη ζωή τους, το θυμό με την οικογένεια, και ιδιαίτερα με τα μέλη της οικογένειας που τους ανάγκασαν να μετακινηθούν προς τις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι έφηβοι μέσα από την ομάδα εικαστικής έκφρασης βρήκαν την ευκαιρία να εκφράσουν τα συναισθήματα τους και να γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους. Η διαδικασία μέσω τέχνης δεν επέτρεπε τη λογοκρισία της σκέψης, έδινε χώρο στα συναισθήματα τους και αυτό έδεσε την ομάδα. Συναντιούνταν μία φορά τη βδομάδα.

Όταν ολοκληρώθηκαν δέκα βδομάδες συναντήσεων, η θεραπεύτρια ζήτησε από την ομάδα να ζωγραφίσουν τα συναισθήματα που βίωναν ως μετανάστες στις Η.Π.Α, το πώς βιώνουν την μοναξιά τους. Επεξεργάστηκαν συναισθήματα, όπως η θλίψη, η απογοήτευση, το πένθος. Μετά το πέρας των δέκα εβδομάδων, οι συμμετέχοντες ζητούσαν να συνεχισθεί η ομάδα

εικαστικών και δήλωσαν ότι η τέχνη τους απελευθέρωσε συναισθήματα που δεν γνώριζαν την ύπαρξη τους (Ballbe, 1997).

Η παιδική δημιουργικότητα βοηθά στην εξερεύνηση των συναισθημάτων. Μια ωραία εικόνα που ζωγράφισε ένα παιδί ικανοποιεί το φροντιστή, το θεραπευτή, το γονέα. Η ικανοποίηση αυτή τρέφει τις ανάγκες του φροντιστή και όχι του παιδιού. Γιατί η τέχνη της θεραπείας μέσω τέχνης δεν βρίσκεται σε ένα όμορφο τελικό προϊόν αλλά στη διαδικασία και στην εμπειρία της δημιουργίας. Η αυθόρμητη τέχνη αποκαλύπτει τον υποσυνείδητο νου και φέρνει τα προβλήματα στην επιφάνεια. Ο Winnicott υπογραμμίζει την διευκολυντική λειτουργία του περιβάλλοντος μέσα από την ενθάρρυνση των ασθενών στην εξερεύνηση ποικίλων υλικών. Η βίωση του εαυτού εκ μέρους των παιδιών σε ένα περιβάλλον που τους δίνει την ελευθερία να εξερευνήσουν τον προσωπικό τους χώρο οριοθετημένα, είναι σημαντικό στοιχείο για την ανοικοδόμηση μιας σχέσης εμπιστοσύνης – κάτι το οποίο θα προάγει τη θεραπευτική σχέση (Lowenfeld & Brittain, 1987). (συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος) ◀

Στήλη του Asperger

Αυτισμός και σύνδρομο Asperger

Το παρακάτω άρθρο περιγράφει ορισμένες διαφορές μεταξύ του αυτισμού και του συνδρόμου Asperger, 2 συνδρόμων που ενώ μοιάζουν μεταξύ τους, έχουν πολλές ουσιαστικές διαφορές.

Μαγδαλινή Κολλιού, ψυχολόγος

Ο Hans Asperger το 1944 δημοσίευσε ένα άρθρο παρουσιάζοντας ένα σύνδρομο γνωστό ως «το σύνδρομο του “Asperger”». Τα παιδιά που πάσχουν από αυτό σύνδρομο αυτό παρουσιάζουν δυσκολίες στην επικοινωνία και την κοινωνικοποίηση, έχουν εμμονές και δεν τους αρέσουν οι αλλαγές στο περιβάλλον και τη ρουτίνα τους. Η διαφορά μεταξύ του αυτισμού και του Asperger είναι ότι στο τελευταίο τα παιδιά δεν παρουσιάζουν προβλήματα στο λόγο ή στον τρόπο σκέψης για επίλυση προβλημάτων. Τα τελευταία 20 χρόνια υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για αυτό το σύνδρομο και χρησιμοποιείται για να περιγράψει παιδιά με αργή ανάπτυξη στην κοινωνικοποίηση και συμπεριφορά.

Την τελευταία επίσης δεκαετία πολλοί αναρωτιούνται αν το σύνδρομο Asperger είναι ένα είδος αυτισμού ή εάν είναι ένα διαφορετικό και ξεχωριστό σύνδρομο. Τα συστήματα κατηγοριοποίησης συνδρόμων (DSM IV and ICD 10) μιλούν για 2 ξεχωριστά σύνδρομα αφού στο σύνδρομο Asperger δεν υπάρχει πρόβλημα με τη γλώσσα το οποίο είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό του αυτισμού.

Το σύνδρομο Asperger είναι πιο σύνηθες από τον αυτισμό (Gillberg, 1993), με ποσοστό διάγνωσης 36 ανά 10000 γέννες σε σύγκριση με τα παιδιά με αυτισμό που έχουν ποσοστό 10 ανά 10000 γέννες. Άλλη μια διαφορά είναι ότι στο σύνδρομο Asperger η διάγνωση γίνεται πολύ αργότερα από ότι στον παιδικό αυτισμό. Τα πρώτα συμπτώματα του Asperger είναι παρόντα από τα 2 πρώτα χρόνια ζωής αλλά πολλοί γονείς δυσκολεύονται να τα αναγνωρίσουν επειδή ο λόγος τους και ο τρόπος σκέψης τους είναι ολοκληρωμένος. Έτσι, αδυνατούν να δουν τα άλλα συμπτώματα και η διάγνωση γίνεται σε μεγαλύτερη ηλικία.

Το 1999, ο Tonge et al έκανε μια έρευνα θέλοντας να δει διαφορές μεταξύ ατόμων με αυτισμό

και σύνδρομο Asperger και βρήκε ότι τα άτομα με Asperger αντιμετωπίζουν πιο πολλά προβλήματα ψυχοπαθολογίας, όπως καταστροφική και αντικοινωνική συμπεριφορά, άγχος και προβλήματα στις κοινωνικές τους σχέσεις σε σύγκριση με τα άτομα που έχουν αυτισμό. Τα παραπάνω αποτελέσματα δεν έδειξαν να επηρεάζονται από την ηλικία ή τη νοητική ικανότητα των ατόμων που πήραν μέρος στην έρευνα. Θετικό είναι το γεγονός ότι τα παραπάνω αυτά προβλήματα είναι θεραπεύσιμα.

Η καταστροφική και αντικοινωνική συμπεριφορά ρυθμίζεται με την κατάλληλη εκπαίδευση και ενημέρωση του ατόμου και του περιβάλλοντός του, ενώ το άγχος μπορεί να αντιμετωπιστεί με την κατάλληλη ψυχολογική υποστήριξη.

Βιβλιογραφία:

1. Einfeld, S.L. and Tonge, B.J. (1996). Population prevalence of psychopathology in children and adolescents with intellectual disability: II epidemiological findings. 40 (2), pp. 99-109
2. Einfeld, S.T. and Tonge, B.J. (2002). *Manual for the Developmental Behaviour Checklist*. Australia: University of New South Wales and Monash University.

Να δείξουμε κατανόηση και να είμαστε δεκτικοί

Από το βιβλίο:

«Parenting a child with Asperger syndrome»

Brenda Boyd (2003). Μετάφραση: Μ. Κοκκαλίδου

Συμβουλή: Να συνειδητοποιείς τις «κρυμμένες φοβίες»

Το σύνδρομο του Asperger ονομάζεται μερικές φορές μια «κρυμμένη αναπηρία», επειδή τα προβλήματα δεν είναι άμεσα ορατά. Αλλά πρέπει να είμαστε επίσης προσεκτικοί για τις «κρυμμένες φοβίες», επειδή πολλά τυπικά χαρακτηριστικά του Asperger επιφανειακά δε μοιάζουν καθόλου με φοβίες. Μοιάζουν περισσότερες φορές με το αντίθετο, ακόμα και στα μάτια των γονιών. Επίσης, μερικά χαρακτηριστικά γίνονται πιο ακραία όταν το παιδί είναι φοβισμένο.

Ας σκεφτόμαστε για το τρόπο που τα χαρακτηριστικά του συνδρόμου Asperger εμφανίζονται. Διάβασα μια ενδιαφέρουσα περίληψη στην κάρτα της διάγνωσης του Asperger, που πήρα όταν διαγνώστηκε για πρώτη φορά ο Κένεθ. Είναι μια μικρή κάρτα, το μέγεθος μιας καρτούλας, που μπορείς να βάλεις στο πορτοφόλι

σου. Είναι πολύ ενδιαφέρουσα, γιατί σκοπεύει να το διαβάσει κάποιος που δεν ξέρει τίποτα για την πάθηση και για αυτό πρέπει να μπει στο θέμα αμέσως.

Τι είναι το σύνδρομο Asperger;

Το σύνδρομο Asperger είναι μια αναπηρία που μοιάζει σε πολλές πλευρές στον αυτισμό. Οι άνθρωποι με Asperger έχουν την εμφάνιση και μιλάνε σαν κανονικοί άνθρωποι. Έχουν προβλήματα στον τομέα της κοινωνικής αντίληψης και κοινωνικής επικοινωνίας. Μπορεί να φανούν αδέξια, παντογνώστες, υπερήφανοι και εκδηλώνουν παράξενη, εκκεντρική και απρόβλεπτη συμπεριφορά.

Το σύνδρομο Asperger μπορεί να συμβεί στους ανθρώπους όλων των τάξεων και επιπέδων, με κάθε επίπεδο νοημοσύνης, από ελαφριά προβλήματα μάθησης έως νοητικά ευφυής. Μην διαταράσσετε σας παρακαλώ, δεν έχουν σκοπό να προσβάλουν τους άλλους.

Είναι αρκετά μεθυστικό ότι τα παιδιά μας δείχνουν τόσο λίγο χαριτωμένα.

«Αδέξια, υπερήφανα και προσβλητικά» δεν είναι η εικόνα που έχουν οι περισσότεροι

άνθρωποι σε φοβίες. Και όμως εμείς οι γονείς ξέρουμε βαθιά μέσα στην καρδιά μας, ότι, όπως και να δείχνουν προς τα έξω, τα παιδιά μας έχουν πολλές φοβίες, παρόλο που είναι κρυμμένες. Το πρόβλημα είναι ότι ο κόσμος δεν είναι πολύ δεκτικός απέναντι σε κρυμμένα προβλήματα και αυτό ενισχύει την ανάγκη να είμαστε εμείς οι γονείς.

Συμβουλή: Εξερεύνησε τις αιτίες

Τι είναι αυτό που προκαλεί αυτά τα συναισθήματα; Έχει νόημα να το καταλάβουμε για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε, αν και δεν μπορείς να ξέρεις σε κάθε κατάσταση τι συμβαίνει ακριβώς. Σκέψου ότι τα παιδιά με Asperger δυσκολεύονται ιδιαίτερα με καινούρια και απρόβλεπτα πράγματα. Για να καταλάβουμε τι προκαλεί τη φοβία, μπορούμε να αναρωτηθούμε το εξής;

- Τι έγινε πρόσφατα στη ζωή του; Άλλαξαν πράγματα;
- Άλλαξε τμήμα στο σχολείο;
- Άλλαξε η ρουτίνα του;
- Είναι άρρωστος, αδύνατος ή κουρασμένος;
- Εμφανίστηκε κάποιο καινούριο πρόσωπο στη ζωή του;

- Συμβαίνει κάτι που δε ξέρεις; Τον κοροϊδεύουν στο σχολείο; Αισθητηριακά προβλήματα;
- Μπορείς να διακρίνεις κάποια συνήθεια;
- Υπάρχει κάτι με το οποίο δυσκολεύεται πάρα πολύ;

Μερικές φορές υπάρχει μια σαφή αιτία. Σε άλλες περιπτώσεις δεν υπάρχει μια ξεκάθαρη αφορμή και πρέπει να δεχτούμε απλά ότι είναι φοβίες Asperger. Για ένα παιδί με Asperger ο κόσμος μπορεί να είναι πάρα πολύ μπερδεμένος, απειλητικός και απρόβλεπτος. Ακόμα και να μην καταλάβουμε ποια είναι η αιτία, μπορούμε να το στηρίζουμε πολύ, μόνο με το να επιβεβαιώνουμε ότι είμαστε στο πλάι του.

Συμβουλή: Στόχευε το καλύτερο επίπεδο φοβιών

Σαν γονείς το βρίσκουμε τρομερό ότι τα παιδιά μας είναι φοβισμένα, θυμωμένα ή λυπημένα και συνειδητοποιούμε ότι είναι πιο ευάλωτα από ό,τι δείχνουν. Φυσικά θέλουμε να τα βοηθήσουμε και να τα προστατέψουμε, αλλά ταυτόχρονα ξέρουμε ότι δεν είναι πολύ έξυπνο να τα προστατέψουμε με υπερβολικό τρόπο. Μπορεί να είναι δύσκολο να

βρούμε τη σωστή ισορροπία.

Είναι καλό να έχουμε στο νου μας ότι οι φοβίες είναι μέρος της ζωής τελικά. Υπερβολικός φόβος μπορεί να παραλύει, αλλά λίγος φόβος μπορεί να είναι χρήσιμος, επειδή μας ωθεί να κάνουμε πράγματα που δεν θα αναλαμβάναμε αλλιώς. Στο καλύτερο επίπεδο του φόβου το παιδί θα νιώθει αρκετά καλά για να ξεκινήσει κάτι καινούριο και έτσι μαθαίνει σταδιακά να αντιμετωπίζει περίπλοκες καταστάσεις. Ο σκοπός είναι να περιοριστεί ο φόβος, όχι να αποκλισθεί. Στην πράξη, αυτό είναι μια μόνιμη, μακροχρόνια διαδικασία.

Μπορούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά μας με διάφορους τρόπους να καταλάβουν τον κόσμο και να γίνει η ζωή πιο προβλέψιμη γι' αυτά. Αλλά πρέπει επίσης να μάθουν ότι **δεν μπορείς να ελέγξεις ή να προβλέψεις τα πάντα στη ζωή. Μερικές φορές τα πράγματα συμβαίνουν διαφορετικά από ό,τι περιμένουμε...και αυτό δεν πειράζει.** ◀

ΣΑΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙ...**Ο ΚΕΝΟΣ ΤΟΙΧΟΣ**

Δύο άντρες πολύ σοβαρά άρρωστοι, ήταν στο ίδιο δωμάτιο ενός νοσοκομείου. Στον έναν επιτρέπονταν να μένει καθιστός μία ώρα το απόγευμα, γιατί τον βοηθούσε να φύγουν τα υγρά από τους πνεύμονες.

Το κρεβάτι του βρισκόταν ακριβώς δίπλα στο παράθυρο τουωματίου. Ο άλλος άντρας έπρεπε να βρίσκεται συνέχεια ξαπλωμένος σε ακινησία και ένας μεσότοιχος που βρισκόταν μεταξύ των κρεβατιών δεν του επέτρεπε να κοιτάει έξω από το παράθυρο.

Οι άντρες κατέληξαν να μιλάν ατελείωτα. Μιλούσαν για τις συζύγους τους, τις οικογένειες τους, τα σπίτια τους, τις δουλειές τους, τη θητεία τους στο στρατό, ακόμα και για το που είχαν πάει διακοπές. Κάθε απόγευμα ο άντρας που του επιτρεπόταν να μένει καθιστός περιέγραφε στο συγγάτοικο του όλα όσα έβλεπε από το παράθυρο τουωματίου.

Ο άντρας που βρισκόταν σε αναγκαστική ακινησία άρχιζε να καταλαβαίνει πως ζει γι' αυτές τις μοναδικές απογευματινές ώρες που

η άποψη του μεγάλωνε και ζωντάνευε από όλη την δραστηριότητα και τα χρώματα του έξω κόσμου.

Το παράθυρο έβλεπε σε ένα πάρκο με μια θαυμάσια λίμνη. Πάπιες και κύκνοι κολυμπούσαν εκεί, και τα παιδιά έπαιζαν με μικρά μοντέλα σκαφών στο νερό. Νεαρά ζευγάρια περπατούσαν πιασμένα χέρι χέρι μέσα στα υπέροχα λουλούδια που είχαν τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Τεράστια παλιά δέντρα ορθώνονταν με χάρη επάνω στο έδαφος και η υπέροχη θέα του ουρανοξύστη της πόλης φαινόταν από μακριά.

Καθώς ο άντρας δίπλα στο παράθυρο εξηγούσε όλες αυτές τις όμορφες λεπτομέρειες, ο άντρας στο διπλανό κρεβάτι φαντάζονταν όλα αυτά που άκουγε. Ένα απόγευμα ο άντρας που ήταν δίπλα στο παράθυρο, περιέγραφε μια παρέλαση που περνούσε. Παρόλο που ο άντρας στο δίπλα κρεβάτι δεν μπορούσε να ακούσει τον ήχο της μπάντας, μπορούσε και μόνο με τα μάτια του μυαλού του να δει τους κλόουν που χόρευαν, τα πολύχρωμα άρματα και τα όμορφα διακοσμημένα αυτοκίνητα και άλογα.

Οι μέρες πέρασαν. Ο άντρας που δεν μπορούσε να δει από το παράθυρο άρχισε να επιτρέπει σπόρους έχθρας να αναπτύσσονται μέσα του. Όσο και να εκτιμούσε τις περιγραφές του συγκατοίκου του, εύχονταν μέσα του να ήταν αυτός ο οποίος θα μπορούσε να δει τη θέα από το παράθυρο. Άρχισε να αποστρέφεται το συγκάτοικο του και στο τέλος ο πόθος του να είναι δίπλα στο παράθυρο τον έφερε σε απόγνωση.

Ένα πρωινό σε μια επίσκεψη της στο δωμάτιο, η νοσοκόμα βρήκε τον άντρα δίπλα στο παράθυρο νεκρό. Είχε πεθάνει ειρηνικά μέσα στον ύπνο του. Λυπημένα κάλεσε τους νοσοκόμους και απομάκρυνε το πτώμα του.

Μετά από ένα χρονικό διάστημα, για να μην θεωρηθεί και απρέπεια, ο άντρας ζήτησε να μετακινηθεί στο κρεβάτι που βρισκόταν δίπλα στο παράθυρο. Η νοσοκόμα με πολύ προθυμία τον μετακίνησε και φρόντισε να είναι άνετος. Σιγά-σιγά στηρίχθηκε με πόνο στον αγκώνα του και σηκώθηκε να ρίξει μια ματιά στον έξω κόσμο. Επιτέλους θα μπορούσε να δει τον έξω κόσμο και όλες τις δραστηριότητες του.

Όμως, αυτό που είδε ήταν ένας κενός τοίχος!

Κάλεσε τη νοσοκόμα και τη ρώτησε: πώς μπορούσε ο συγκατοίκος μου να βλέπει όλα αυτά που μου περιέγραφε; Πώς μπορούσε να μου μιλάει τόσο ομορφιά και με τόσες λεπτομέρειες, όταν αυτό που φαίνεται από αυτό εδώ το παράθυρο είναι ένας παλιός και βρώμικος τοίχος;

Και η νοσοκόμα του απάντησε: Ω Θεέ μου...! Δεν το ξέρατε πως ο πρώην συγκατοίκος σας ήταν τυφλός; Δε μπορούσε να δει καν τον τοίχο, ίσως ήθελε να σας ενθαρρύνει.

Αν ζείτε μια ζωή βασανίζοντας τον εαυτό σας για το τι έχουν οι άλλοι, πιθανότατα να χάσετε τη χαρά του να γίνετε αποδέκτες σε αυτά που οι άλλοι θέλουν να σας προσφέρουν!!!

ΕΝΑΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Άνθρωποι ταλαντούχοι, άνθρωποι παραγωγικοί, άνθρωποι ευφυείς αλλά και άνθρωποι με συνυπάρχοντα προβλήματα... Οι άνθρωποι αυτοί θα είναι το θέμα αυτής της στήλης γιατί ένα πρόβλημα δεν είναι αρκετό για να παραλύσει όλα τα άλλα ταλέντα μας. Σε αυτό το τεύχος θα σας παρουσιάσω το έργο του ζωγράφου Ping Lian Yeak, που πάσχει από αυτισμό.

Σταυρούλα Βαρσάκη
Ψυχολόγος, ειδικευμένη σε θέματα
παιδικής ανάπτυξης και μάθησης (MSc)

Ο Ping Lian Yeak γεννήθηκε στις 11 Νοεμβρίου του 1993 στην Μαλαισία. Αρχικά διαγνώσθηκε ότι έπασχε από Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα με Αυτιστικά στοιχεία κατά την ηλικία των 4 ετών. Η υπερβολική

του ενεργητικότητα και οι ελάχιστες ώρες ύπνου του διαταράξαν την οικογενειακή ζωή του. Δεν μιλούσε και είχε συχνές εκρήξεις θυμού εξαιτίας της αδυναμίας του να κατανοήσει τον κόσμο αλλά και της σύγχυσης που προκαλούσε αυτό. Η μητέρα του, Sarah, επένδυσε αρκετές ώρες στην εφαρμογή του προγράμματος ABA. Στην ηλικία των 7 ετών, αφού αδυνατούσε να παρακολουθήσει μαθήματα σε κανονικό σχολείο, άρχισε να εκπαιδεύεται στο στίτι, παρακολουθώντας παράλληλα και μαθήματα συμπληρωματικά για παιδιά με ειδικές ανάγκες στο Emmanuel Care Centre και μαθηματικά.

Η αρχική του επαφή με την ζωγραφική έγινε σε θεραπευτικό πλαίσιο προκειμένου να βελτιωθούν οι κινητικές του δεξιότητες και η ικανότητά του να δεσμεύεται σε μία συνθήκη παιχνιδιού. Στα 8 του χρόνια, οι γονείς του, του έδωσαν ένα κώνο παγωτού και εκείνος τον αναπαράστησε προσεχτικά στο χαρτί.

Οι γονείς του ενθουσιάστηκαν και άρχισαν να τον προμηθεύουν με καινούρια ερεθίσματα για να σχεδιάζει. Παρόλο που παρουσίαζε το τυπικά αυτιστικό στοιχείο της εμμονής με ένα συγκεκριμένο αντικείμενο το οποίο ζωγράφιζε ξανά και ξανά ήταν σημαντικό που η κάθε επανάληψη ήταν βελτιωμένη σε σχέση με τις προηγούμενες. Η μητέρα του τον έγραψε σε μαθήματα τέχνης όπου βελτιώθηκε η ικανότητά του αλλά και η αυτοπεποίθησή του. Σήμερα εξακολουθεί να έχει προβλήματα στην επικοινωνία και τις κοινωνικές του δεξιότητες αλλά η υπερκινητικότητα του και η σύγχυσή του έχουν μειωθεί σημαντικά. Πρόσφατα, η τραγική απώλεια του πατέρα του από καρδιακή προσβολή (2004), τον οδήγησε στην παράσταση στα έργα του των συναισθημάτων του και της αδυναμίας του να κατανοήσει την απώλεια μέσα από πορτρέτα του πατέρα του. Το 2006 η μητέρα του Ping Lian μετέφερε όλη την οικογένεια στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας όπου και κατοικούν σήμερα. Ο Ping Lian φοιτά στο σχολείο Vern Barnett, υπό την επίβλεψη του Aspect, ενός σχολείου ειδικά για παιδιά με αυτισμό.

Το να δουλεύεις με τον Ping Lian, όπως ομολογεί ο δάσκαλός του στη ζωγραφική, είναι μια πρόκληση, γεμάτη λάθη και δοκιμές, η οποία όμως εξελίχτηκε σε μία ενδιαφέρουσα

δραστηριότητα. Συχνά οι ασκήσεις αποτελούσαν πειραματισμό και δεν οδηγούσαν σε επιτυχία, ωστόσο οι αποτυχίες είναι που έκαναν το δάσκαλο αλλά και τον Ping Lian να γίνουν πιο αποφασιστικοί και να προσπαθήσουν σκληρότερα. Ο Ping Lian είναι ιδιαίτερα ενεργητικός και αξιολάτρευτος. Αξιοθαύμαστη είναι η αυθόρμητη και άμεση εκφραστικότητά του στη τέχνη. Από απλά, παιδιά σχέδια, το στυλ του Ping Lian εξελίχθηκε σε πιο εκλεπτυσμένο επίπεδο. Ενώ δε δόθηκε έμφαση στην τεχνική, δουλεύτηκε με το δάσκαλό του αρκετά, πολλές φορές με μη πετυχημένες μεθόδους, η ανάπτυξη της εκφραστικότητας και της κατανόησης μέσα από τα έργα του, τα οποία επικοινωνούν με μία πληθώρα συναισθημάτων και μηνυμάτων, ενστικτώδη και ειλικρινά, όπως οι περισσότεροι από εμάς έχουμε ξεχάσει εδώ και καιρό να αισθανόμαστε, χρησιμοποιώντας κάρβουνο, ακρυλικά, λαδομπογιές, μελάνι, λαδοπαστέλ και τέμπρα.

Τα έργα του και το ιδιαίτερο στυλ του είναι αναγνωρισμένο από πολλούς καλλιτεχνικούς κύκλους και έχει συμμετέχει σε πολλές ομαδικές αλλά και ατομικές εκθέσεις στη Μαλαισία αλλά και στο εξωτερικό. ◀

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ**Growing Minds – Steven Wertz****Extraordinary Parenting**

Η δύναμη των σκέψεων και
συναισθημάτων στην προσπάθεια
να κάνουμε επαφή με τα παιδιά με
αυτισμό

Ο δεκάχρονος Brian ήταν βαθιά αυτιστικός. Την ώρα που καθόμουν μαζί του, γυρνούσε επανειλημμένα ένα κομμάτι χαρτιού στα δάχτυλά του, γύριζε το κεφάλι του δεξιά και κοιτούσε προς τα αριστερά. Φαινόταν ότι κοιτούσε το χαρτί που γύρισε στα δάχτυλά με την περιφερειακή του όραση. Ο, τι και αν έκανε, αυτό το πανέμορφο αγόρι δεν μου έριχνε την παραμικρή ματιά. Όταν ήμουν ήρεμος, το βλέμμα του με προσπέρασε. Αν ήμουν πιο πολύ ζωηρός ή ηχητικός, μου γυρνούσε την πλάτη και συνέχισε να γυρίζει το χαρτί. Εκ των υστέρων εξερεύνησα τις σκέψεις και τα συναισθήματά μου. Ήμουν απογοητευμένος με την έλλειψη αντίδρασης του Brian. Πίστευα ότι αποδείκνυε κάτι σχετικά με μένα.

Συνειδητοποίησα ότι χρειαζόμουν αυτό το μικρό αγόρι να αντιδρά για να μπορέσω να νιώθω καλά για το χρόνο που περνούσα μαζί του και με τον εαυτό μου. Και συνειδητοποίησα ότι αυτό το μικρό αγόρι είχε αρκετά να αντιμετωπίσει χωρίς την πρόσθετη ευθύνη των συναισθημάτων μου. Εκείνη την ημέρα έγινε μια αλλαγή μέσα μου. Αποφάσισα ότι μπορούσα να προκαλέσω τον Brian να αντιδράσει χωρίς να έχω ανάγκη από μια αντίδραση ή να πιέσω να προκληθεί μια.

Στη επόμενη συνέδρια με το Brian, του είπα ότι δεν χρειάζεται να με κοιτάει – ότι δεν υπήρχε πίεση να το κάνει. Τα λόγια μου ήταν αληθινά και από την καρδιά μου. Αν και ο Brian ήταν μη-λεκτικός και υπέθεσαν ότι δεν καταλάβαινε λόγο, σταμάτησε να γυρίζει το χαρτί και με κοίταξε. Αυτό το βλέμμα

κράτησε μερικά δευτερόλεπτα. Ήταν για μένα μια δυνατή εμπειρία που με μεταμόρφωσε. Από τότε, εδώ και δεκαεπτά χρόνια, έχω βιώσει τέτοια εμπειρία επανειλημμένα, και βοήθησα άλλους να γίνουν πιο αποτελεσματικοί γονείς όσο αφορά τη διαπαιδαγώγηση και την εκπαίδευση των παιδιών με αυτισμό, μέσω της ανάπλασης των δικών τους σκέψεων και συναισθημάτων.

Η στάση μας, οι σκέψεις και τα συναισθήματα μας είναι ιδιαίτερα σημαντικά όταν εκπαιδεύουμε ένα παιδί με αυτισμό, συχνά μάλιστα έχει περισσότερη επιρροή στην αποτελεσματικότητά μας από διάφορες τεχνικές και στρατηγικές.

Είχα την ευκαιρία να δουλέψω με παιδιά που σπάνε γυαλί, πασαλείβουν ακαθαρσίες, δαγκώνουν, φτύνουν (ένα αγόρι ήταν τόσο επιδέξιο που μπορούσε σταθερά να χτυπήσει ανθρώπους στο μάτι από απόσταση δύο μέτρων!), κλπ. Γιατί τα παιδιά κάνουν αυτά τα πράγματα; Αυτές οι συμπεριφορές δεν προκαλούνται από τον αυτισμό. Πολλά παιδιά με αυτισμό δεν συμπεριφέρονται έτσι και άλλα παιδιά που δεν έχουν

αυτισμό κάνουν τέτοιες ακραίες συμπεριφορές.

Οι Συμπεριφοριστές μας μαθαίνουν ότι αυτές οι συμπεριφορές σχηματίζονται από το περιβάλλον και από την αντίδραση που προκαλούν, ότι είναι μαθημένες συμπεριφορές. Αλλά αν αυτή είναι η αλήθεια (και πιστεύω ότι είναι) ποιος μαθαίνει αυτά τα παιδιά να δρουν επιθετικά ή με τρόπο αυτό-τραυματικό; Σίγουρα κανένας γονιός δε θέλει να μάθει το παιδί του να δαγκώνει, να πασαλείβει ακαθαρσίες ή να κάνει εκρήξεις θυμού. Το συμπεριφορικό μοντέλο μας λέει ότι η μάθηση γίνεται μέσω ενισχυτών. Ένας ενισχυτής είναι σαν ένα χαρτονόμισμα των είκοσι Ευρώ. Είναι μια μορφή πληρωμής. Πολλοί άνθρωποι δεν συνειδητοποιούν ότι οι αντιδράσεις που έχουν σε μερικές συμπεριφορές των παιδιών τους

είναι σαν να δίνουν ένα εικοσάρικο στο παιδί τους κάθε φορά που κάνει κάτι ιδιαίτερα παράξενο.

Υπάρχουν τρεις μορφές ενίσχυσης. Η πρώτη είναι μια μορφή θετικής ενίσχυσης, στην οποία το παιδί παίρνει κάτι που θέλει από την προκλητική συμπεριφορά του. Η ιστορία που ακολουθεί δείχνει πως λειτουργεί αυτό το είδος ενίσχυσης.

Συνάντησα τον Kevin και τον πατέρα του, τον Joe, όταν ο Kevin ήταν δώδεκα χρονών. Η μεγαλύτερη δυσκολία του Joe στον αυτισμό του Kevin ήταν η αυξημένη επιθετικότητα του γιου του. Στην πρώτη μας συνεδρία, παρατηρούσα σιωπηλά, καθώς ο Kevin και ο πατέρας του αλληλεπιδρούσαν. Ο Joe προσπάθησε να οδηγήσει τον Kevin σ' ένα ειδικά φτιαγμένο δωμάτιο παιχνιδιού, αλλά ο Kevin αρνήθηκε να μπει μέσα. Ο Joe επανειλημμένα ζήτησε τον Kevin να έρθει μαζί του στο δωμάτιο παιχνιδιού ώστε να περάσουν καλά μαζί, χωρίς καμία φανερά αντίδραση από τον Kevin. Ξαφνικά και χωρίς προειδοποίηση, ο Kevin κλότσησε τον πατέρα του όσο δυνατά μπορούσε. Ο Joe θύμωσε.

Ολόκληρο το σώμα του έγινε άκαμπτο και το σαγόνι του προτάθηκε. Άρπαξε τον Kevin από το χέρι και εκείνος τον ξανακλότσησε. Ο Joe φώναξε τον Kevin να σταματήσει και προσπαθούσε να τον κρατήσει.

Ο Kevin συχνά χτυπούσε, κλοτσούσε, γρατζουνούσε, δάγκωνε ανθρώπους. Ο καλύτερος τρόπος που ήξερε ο πατέρας του να τον κάνει να σταματήσει ήταν να τον εμποδίσει σωματικά, ή αν όλα τα άλλα δεν έπιαναν, να τον χτυπήσει. Αλλά η επιθετική συμπεριφορά του Kevin κλιμακωνόταν. Ο πατέρας του ήταν σε πλήρες αδιέξοδο.

Στις επόμενες συνεδρίες επικεντρώθηκα στις αντιδράσεις του Joe στην επιθετικότητα του Kevin. Κάτω από το θυμό του, ο Joe πίστευε ότι η συμπεριφορά του Kevin ήταν μια αντανάκλαση της ανεπάρκειάς του σαν γονιός. Ο Joe έκρινε τον εαυτό του ως ακατάλληλο πατέρα και ένιωθε ντροπή. Εκφράζοντας και συζητώντας για τα συναισθήματά του, άρχισε να αλλάζει την αντίληψή του. Ο Joe άρχισε να βλέπει ότι η συμπεριφορά του Kevin δεν ήταν μια αντανάκλαση κακής ανατροφής

– ήταν μια ένδειξη ότι προσφέρθηκε «συνήθης» διαπαιδαγώγηση, εκεί που χρειαζόταν να γίνει με ασυνήθιστο τρόπο. Ο Joe άρχισε να συνειδητοποιήσει ότι ο Kevin είχε κοινωνικό κίνητρο και ότι επιθυμούσε πάρα πολύ την προσωπική επαφή, που έγινε τελικά συνήθεια. Ο Joe άρχισε να νιώθει περήφανος ότι ο γιος του ήθελε επαφή μαζί του, ακόμα και που η μορφή της επαφής ήταν παράξενη. Αντί να χρησιμοποιήσει αυτές τις περιπτώσεις σαν χρόνο για θυμό και αυτό-κατηγορία, ο Joe ήθελε τώρα να χρησιμοποιεί τις επιθετικές κρίσεις του σαν ευκαιρίες για να βρει το εξαιρετικό στον εαυτό του. Αντί να επικεντρωθεί στο πώς να σταματήσει τον Kevin, ο Joe ήθελε να βοηθήσει τον Kevin να μάθει να συναναστρέφεται ομαλά. Ενθουσιασμένος για αυτή την αλλαγή αντίληψης, ο Joe ήταν έτοιμος να προσπαθήσει ξανά.

Ο Joe πήγε μέσα στο δωμάτιο παιχνιδιού καθώς εγώ παρατηρούσα. Ο Kevin ακολούθησε τον Joe μέσα στο δωμάτιο, τον πλησίασε και τον κλώτσησε δυνατά στο πόδι. Ο Joe κοίταξε τον Kevin και του μίλησε με

σιγανή φωνή. Του είπε: «Kevin, ό,τι και να κάνεις, δεν θα σε χτυπήσω. Έμαθα για αυτό και ποτέ πια δεν θα σε χτυπήσω.» Ο Kevin φάνηκε περισσότερο συγχυσμένος και πήγε να κλοτσήσει τον πατέρα του ξανά. Ο Joe πήρε το πόδι του από τη μέση και επανάλαβε τη δήλωση του «Kevin, ό,τι και να κάνεις, δεν θα σε χτυπήσω.» Ο Kevin άρχισε να κλαίει σιγανά. Τα δάκρια έτρεχαν στα μαγουλά του. Φαινόταν χαμένος και λυπημένος. Είπε: «Μπαμπά, εγώ πάντα σε κλωτσάω και εσύ πάντα με χτυπάς. Έτσι το κάνουμε πάντα.»

Για τον Kevin, η επιθετική αλληλεπίδραση είχε γίνει μια τελετή. Ήταν συνεπής και προβλέψιμη. Έδωσε τάξη στην αλλιώς χαοτικές και αποδιοργανωμένες συναλλαγές και του πρόσφερε την προσοχή του άλλου ανθρώπου. Συχνά οι

άνθρωποι με αυτισμό θα ήθελαν κάποια μορφή προσοχής, αλλά δεν έχουν ιδέα για το πώς να τη διεκδικήσουν, πώς να την ελέγξουν ή τι να την κάνουν μια που την πήραν. Ο Joe έπαιζε άθελά του ένα ρόλο επιβραβεύοντας θετικά τη συμπεριφορά του Kevin, δίνοντας στον Kevin την αντίδραση που εκείνος ήθελε όταν τον κλοτσούσε.

Μετά από χρόνια αυξημένης επιθετικότητας, ο Kevin άρχισε μια περίοδο με ακραίες διακυμάνσεις από γενική συνεργασία και σχέση σε σποραδικά πολύ επιθετικότητα. Ο Joe έβλεπε τα επιθετικά επεισόδια σαν δοκιμασία να μην αντιδρά. Μέσα σε μερικές εβδομάδες η συμπεριφορά του Kevin άρχισε να γίνεται συνέχεια πιο ομαλή. Επειδή ο Joe ήταν αληθινός και συνεπής, ήταν πιο εύκολο για τον Kevin να δει ότι η αλλαγή ήταν πραγματική, ότι ο παλιός τρόπος δεν λειτούργησε πλέον, και ότι μπορούσε να βρει καινούριους, πιο ευγενικούς τρόπους συναναστροφής.

(Από το internet: Growing Minds
Copyright © 1998, Steven R. Wertz)
Μετάφραση: Μ. Κοκκαλίδου ◀

ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Σταυρούλα Βαρσάκη
Ψυχολόγος, ειδικευμένη
σε θέματα παιδικής
ανάπτυξης και μάθησης (MSc)

Ας τραγουδήσουμε...

Τα παιδιά με αυτισμό πολύ συχνά δυσκολεύονται να μιλήσουν αλλά εμφανίζουν ευαισθησία στη μουσική. Με αυτό το παιχνίδι, σκοπός μας είναι να βοηθήσουμε τα παιδιά μέσα από τη μουσική να μάθουν να αναπνέουν και να αρθρώνουν σωστά. Επίσης, βοηθά το παιδί να επικεντρωθεί σε ένα έργο.

Αρχικά, ξαπλώνουμε με το παιδί στο πάτωμα ή στο κρεβάτι και βάζουμε πάνω στη κοιλιά μας ένα αρκουδάκι και αναπνέουμε βαθιά. Προτείνουμε στο παιδί να κάνει το ίδιο. Στη συνέχεια, καθόμαστε αντικριστά και τραγουδάμε διάφορους ήχους λέγοντας στο παιδί να επαναλαμβάνει σαν παπαγάλος. Εδώ μπορούμε να συνοδεύουμε και με παλαμάκια, κρατώντας κάθε φορά διαφορετικό ρυθμό και με τα χέρια και με το τραγούδι. Στο τέλος, μπορείτε να φτιάξετε με το παιδί σας ένα αυτοσχέδιο τραγούδι με τους ήχους που είπατε.

Καλή διασκέδαση! ◀

Η αναγνώριση του αυτισμού σε μικρή ηλικία

Οι περισσότεροι γονείς παιδιών με αυτισμό διαισθάνονται ήδη από τα πρώτα χρόνια ότι το παιδί τους εξελίσσεται «διαφορετικά». Άλλοι γονείς παρατηρούσαν κάποια χαρακτηριστικά στη συμπεριφορά του παιδιού τους, αλλά και το περιβάλλον κάνει ερωτήσεις για παράδειγμα για το πείσμα και τις εκρήξεις θυμού. Η αναγνώριση μπορεί να είναι δύσκολη σε μικρή ηλικία. Πολλές φορές η διάγνωση γίνεται όταν το παιδί είναι ήδη πέντε ή έξη χρονών. Αυτό είναι χρόνια μετά από τις πρώτες στεναχώριες των γονιών.

M. Κοκκαλίδου

Η πρώιμη αναγνώριση του αυτισμού είναι σημαντική για να προσφέρουμε στους γονείς και το παιδί συγκεκριμένη βοήθεια πολύ νωρίς. Οι γονείς μπορούν να μάθουν, είτε ομαδικά είτε ατομικά, να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το αυτιστικό παιδί τους και επίσης πώς να το καθοδηγούν με τον καλύτερο τρόπο στην εξέλιξή του. Το πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης για τον αυτισμό που

εφαρμόζει το Κέντρο Υποστήριξης Γονέων παρατηρεί το παιδί και τον γονιό στο σπίτι τους, εξηγεί στους γονείς από πού προέρχονται τα προβλήματα του παιδιού, επικεντρώνεται στην επικοινωνία και στις (κοινωνικές) δεξιότητες και προσπαθεί να προλάβει δευτερεύοντα προβλήματα συμπεριφοράς.

Οι πρώτες έννοιες που δηλώνουν οι γονείς είναι πολλές φορές ασαφείς: «το παιδί μου θυμώνει υπερβολικά», «δεν παίζει πολύ», «εξελίσσεται με αργό ρυθμό», «δε μιλάει». Αυτά τα προβλήματα μπορεί να δείχνουν αυτισμό, αλλά μπορεί και να έχουν άλλη αιτία.

Ο αυτισμός μπορεί να έχει πολλές μορφές. Η κλασσική εικόνα του κλεισμένου παιδιού είναι γενικά γνωστή στους ειδικούς. Η αναγνώριση του αυτισμού σε παιδί που ψάχνει επαφή με αδέξιο τρόπο είναι πιο δύσκολο.

Ο αυτισμός έχει άλλη εικόνα στη μικρή ηλικία απ' ότι σε μεγαλύτερη ηλικία. Οι ελλείψεις στον κοινωνικό τομέα είναι το πιο χαρακτηριστικό, αλλά μπορεί να είναι πολύ διακριτικά σε μικρή ηλικία. Οι κοινωνικές δεξιότητες είναι ακόμα σε εξέλιξη τότε. Τα μικρά παιδιά δεν παίζουν ακόμα

μαζί, αλλά χώρια ο ένας από τον άλλο. Ενδιαφέρονται σε άλλα παιδιά, αλλά δεν υπάρχει ακόμα φιλία. Τα παιδιά με αυτισμό χαίρονται συνήθως να ακολουθήσουν κάποια ρουτίνα και δε θέλουν αλλαγές. Προβλήματα δημιουργούνται σ' αυτό τον τομέα όταν οι ρουτίνες σταματάνε, που συνήθισαν από το σπίτι, για παράδειγμα σε παιδικό σταθμό.

Είναι σημαντικό να εντοπίζονται τα παιδιά από νωρίς. Όταν ένα παιδί σε κάποια ηλικία δείχνει ένα ή περισσότερα δείγματα επικινδυνότητας, έχει νόημα να εξεταστεί το παιδί βαθύτερα.

Τα δείγματα επικινδυνότητας είναι:

- δεν κάνει μωρουδιακούς ήχους στα 12 μηνών
- δεν ενδιαφέρεται σε άλλους ανθρώπους στα 12 μηνών
- δεν γελάει σε άλλους στα 12 μηνών
- δεν αντιδρά όταν του μιλάνε στα 12 μηνών
- δεν κάνει νοήματα (δε δείχνει, δεν κάνει γεια σου με το χέρι του) στους 12 μήνες
- Δεν χρησιμοποιεί λειτουργικό λόγο στους 18 μήνες

- Δεν κάνει μικρές προτάσεις 2 λέξεων (όχι ηχολαλία) όταν είναι 2 χρονών.
- Κάθε χαμό λόγου ή κοινωνικών δεξιοτήτων σε κάθε ηλικία.

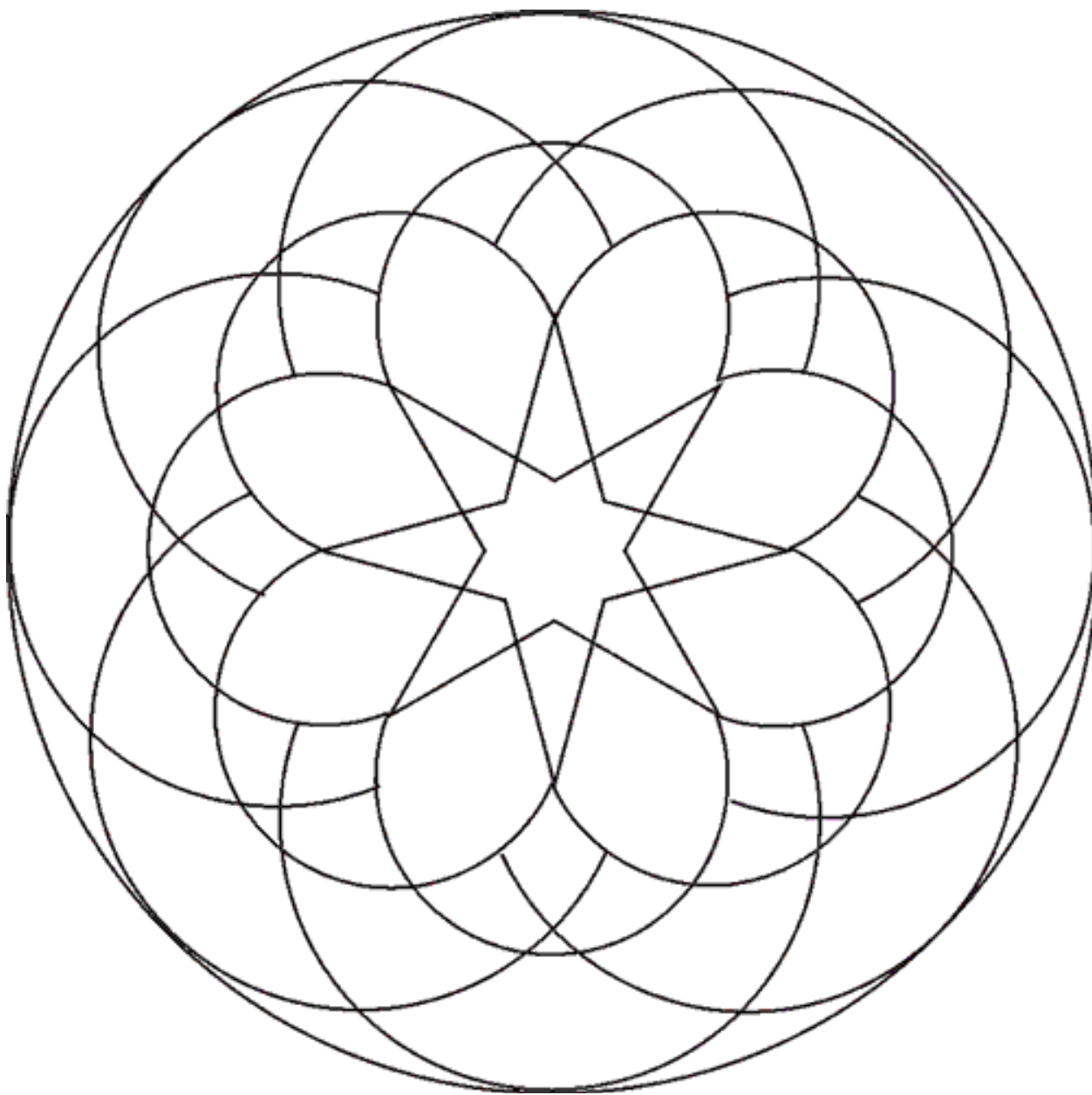

Αν και πολλοί γονείς θεωρούν τη διάγνωση καταδίκηση, είναι απλώς μια εξήγηση για τα φαινόμενα που υπάρχουν. Το παιδί δεν αλλάζει, αν προτιμάμε να μην το ξέρουμε, αλλά το παιδί θα αλλάξει ραγδαία προς το καλύτερο, αν οι γονείς γνωρίζουν ποιες είναι οι ανάγκες του και πώς μπορούν να το βοηθήσουν. Και ο γονιός θα νιώσει πολύ καλύτερα, αφού βλέπει ότι μπορεί να επηρεάσει θετικά την εξέλιξη του παιδιού.

Υπάρχει στήριξη, υπάρχει θεραπεία, και όσο νωρίτερο ξεκινάμε την παρέμβαση, τόσο πιο γρήγορο έχουμε αποτελέσματα.

Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ**Μαντάλα**

Αυτή είναι μία μαντάλα για παιδιά. Σκοπός είναι να ζωγραφιστεί από μέσα προς τα έξω. Ηρεμεί τα παιδιά μας και βελτιώνει τη συγκέντρωσή τους μέσα από το παιχνίδι. Καλή σας διασκέδαση!

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

**ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΑ
ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ**

**ΣΕ ΜΟΝΙΜΗ ΒΑΣΗ ΓΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕ ΤΟ
ΑΥΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΦΗ.**

**ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ.**

**ΟΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.**

**ΔΕ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΑ, ΜΟΝΟ
ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ.**

ΑΠΕΥΘΥΝΘΕΙΤΕ ΣΤΟ Κ.Υ.Γ.:

2310 450 941

**Διάγνωση και θεραπευτική
αντιμετώπιση παιδιού με
σύνδρομο υπερκινητικότητας
και διάσπαση προσοχής.**

Υπάρχουν πολλά παιδιά με υπερκινητικότητα, που ταλαιπωρούν τους γονείς και την τάξη, αλλά και τον εαυτό τους. Είναι σημαντικό να αναγνωρίζεται η φύση των δυσκολιών, για να γίνεται σωστή κι αποτελεσματική αντιμετώπιση. Οι γονείς μπορούν να μάθουν τρόπους για να βοηθήσουν το παιδί και τον εαυτό τους.

Ενημέρωση γύρω από τον
αυτισμό ή την
υπερκινητικότητα και τη
διάσπαση προσοχής σε
παιδικούς σταθμούς, σχολεία,
κ.λ.π.

Τι είναι ακριβώς, τι
προβλήματα υπάρχουν, πώς
τα αντιμετωπίζουμε, πώς
μπορείτε να βοηθήσετε το
παιδί;

**Συμβουλευτική μητέρων-
ζευγαριών**

σε 6 συναντήσεις
σε 10 συναντήσεις
σε 16 συναντήσεις

Αν έχετε νεύρα και δεν ξέρετε
γιατί, ξέρετε όμως ότι ξεσπάτε σε
όποιον βρείτε....

Ζητήστε βοήθεια...

Ζητήστε κάποιον να μιλήσετε...

Τα συναισθήματά μας είναι απλά,
γίνονται δύσκολα και σύνθετα όταν δεν
τολμάμε να τα αντιμετωπίσουμε!

επικοινωνήστε:

Τρυφωνίδου Αριστονίκη

2310:932319

6972116857

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

**Ο Δήμαρχος Αγίου Παύλου Νικόλαος
Βαρσάμης και ο
Σύλλογος Γονέων και Φίλων
Αυτιστικών Ατόμων «Αχτίδα» σας
προσκαλούν
Το Σάββατο 19 Ιουλίου 2008 και ώρα
7.00μμ
στην ομιλία της Ειδικής Νευρολόγου
Dr LORENE AMET
Επικεφαλή της Ειδικής Κλινικής για
τον Αυτισμό
Autism Treatment Trust
Με έδρα το Εδιμβούργο της Σκωτίας**

Θέμα:

**«ΒΙΟΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟΝ
ΑΥΤΙΣΜΟ»**

**Η ομιλία θα πραγματοποιηθεί στην
Αίθουσα Συνεδριάσεων του
Δημοτικού Ωδείου Αγίου Παύλου
Θεσσαλονίκης
(Προέδρου Μυρώνη 2 & Δωδώνης)
Υπεύθυνη Διοργάνωσης : Καλλιόπη
Κοντούλη
Παιδίατρος
Τηλ 231021214, 6945954893
E-mail: kkontoul@otenet.gr**

**Ζητείται συνοδός για 12χρονο
παιδί με αυτισμό
1. για την πρωινή απασχόληση
στο καλοκαιρινό πρόγραμμα του
Δήμου
2. για την κατασκήνωση.
Δίνεται αμοιβή και βεβαίωση.
Τηλ. 2310 303182**

Αγαπητέ αναγνώστη - στρια του ΠΕΡΙ
ΑΥΤΙΣΜΟΥ,

Λαμβάνετε το ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ. Αν θέλετε να
συνεχίζετε να παίρνετε το εμπνευσμένο μας περιοδικό,
σας παρακαλώ να ανανεώσετε τη συνδρομή σας
σύμφωνα.

Προσπαθούμε να ετοιμάζουμε κάθε μήνα ένα
καινούριο τεύχος με ενδιαφέροντα άρθρα, μεταφράσεις
από βιβλία, ιδέες, ιστορίες και ανακοινώσεις. Θα
χαρούμε πολύ με τη συμμετοχή σας, μοιράζοντας με
τους αναγνώστες του ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ τις εμπειρίες
σας, ευχάριστες και δύσκολες στιγμές.

Η ετήσια συνδρομή στο ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ είναι
20 Ευρώ. Μπορείτε να πληρώσετε τη συνδρομή σας
στο γραφείο του Κέντρου Υποστήριξης Γονέων
(Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά), ή μέσω τράπεζας.

Alpha Bank

Αρ. λογ/σμου 483-002121-042164

STEEMAN MARIA EUGENI KORN

Η συντακτική ομάδα του ΠΕΡΙ ΑΥΤΙΣΜΟΥ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ*Για γονείς, εκπαιδευτικούς, ειδικούς και φοιτητές*

- Ενημέρωση για τον αυτισμό και την υπερκινητικότητα με διάσπαση προσοχής. Για παιδιάτρους και εκπαιδευτικούς.
- Το θεραπευτικό παιχνίδι με σκοπό την επαφή και την μάθηση. Για γονείς και εθελοντές (6 συναντήσεις)
- Αποτελεσματική επικοινωνία με το παιδί – Μέθοδος Gordon (6 συναντήσεις)
- Cocounseling – Αυτογνωσία και αυτοβελτίωση
- Η αντιμετώπιση βίας μέσα στην οικογένεια και στο σχολείο
- Τρόποι πειθάρχησης – πώς να κάνω το παιδί να με ακούει (5 συναντήσεις)
- Πρόγραμμα αντιμετώπισης παιδιών με υπερκινητικότητα και διάσπαση προσοχής (8 συναντήσεις)
- Μάθε να γράφεις Θεραπευτικά Παραμύθια (5 συναντήσεις)
- Σεμινάριο «Γύρω από το Αυτισμό» (3 συναντήσεις)
- Πρόγραμμα μείωσης του φόβου αποτυχίας και της έλλειψης αυτοπεποίθησης για παιδιά σχολικής ηλικίας (5 συναντήσεις)
- Εκπαίδευση για ειδικούς: η εφαρμογή του παιχνιδιού για επαφή και μάθηση στην οικογένεια.

ΟΜΑΔΕΣ*Για περισσότερες πληροφορίες: Κέντρο Υποστήριξης Γονέων.***Ομάδα γονέων με εφήβους με αυτισμό**

Σε θετικό περιβάλλον γίνεται αλληλο-στήριξη, ενθαρρύνονται οι γονείς να δοκιμάσουν αλλαγές και βρίσκονται λύσεις και ιδέες.

Ομάδα γονέων με παιδιά με αυτισμό

Μαθαίνουμε τρόπους να νιώθουμε δυνατοί με τον εαυτό μας και με το παιδί μας. Με βιωματικά παιχνίδια αυτογνωσίας και πρακτικές ιδέες για επίλυση προβλημάτων.

Πρωινή και απογευματινή ώρα κάθε μήνα.

Ομάδα Cocounseling

Πώς θα ήταν να είχες κάποιον που ενδιαφερόταν πραγματικά σε σένα και που θα ήθελε να σ' ακούει να μιλάς απεριόριστα;

Εβδομαδιαίες συναντήσεις.

Εντατική ομάδα γονέων με παιδιά με αυτισμό με εβδομαδιαίες συναντήσεις, πρωινή ώρα (8 συναντήσεις)

Στόχοι: στήριξη, πρακτικές λύσεις, αναγνώριση, γνώση, τρόποι αντιμετώπισης, κ.λ.π.

Ομάδα παιδιών με αυτιστικό αδελφό/αδελφή

Μια φορά το μήνα παίζουν, ζωγραφίζουν με σκοπό να αποδέχονται πιο εύκολα την κατάσταση τους και να εισπράττουν αναγνώριση για το πρόσωπό τους, κάτι που πολλές φορές λόγω των δυσκολιών στην οικογένεια τους λείπει αρκετά.

Γράψτε κι εσείς στο Περί Αυτισμού...τις εντοπώσεις σας, τις ιδέες σας, τις δυσκολίες σας, τις ερωτήσεις σας αλλά και τις παρατηρήσεις και επιθυμίες σας για να κάνουμε αυτό το περιοδικό όλο και πιο χρήσιμο

Κέντρο Υποστήριξης Γονέων

Το Κέντρο Υποστήριξης Γονέων έχει ως σκοπό να προσφέρει κατανόηση και στήριξη σε γονείς (παιδιών με αυτισμό, άλλες διαταραχές ή προβλήματα συμπεριφοράς), και να τους δείξει καινούριους τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων των παιδιών, ώστε να τους ενισχύσει στο γονεϊκό ρόλο και να χαίρονται (πάλι) τα παιδιά τους.

Δίνει ουσιαστική, συστηματική ενημέρωση και εκπαίδευση σε γονείς, ώστε να αποκτήσουν τις απαραίτητες ικανότητες για να παροτρύνουν οι ίδιοι την επιθυμητή συμπεριφορά στα παιδιά τους και να βελτιώσουν τις σχέσεις ανάμεσα τους.

Η εκπαίδευση και υποστήριξη γονέων γίνεται με μεθοδικό και πρακτικό τρόπο, και δίνει την δυνατότητα στο γονιό να εφαρμόζει, αυτό που μαθαίνει, καθημερινά με το παιδί του, με σκοπό να διαφοροποιείται σταδιακά η αντιμετώπιση του.

Κέντρο Υποστήριξης Γονέων
Ελλησπόντου 22, Καλαμαριά
Τηλ. 2310- 450941
Internet site: www.kyg.gr
E- mail: info@kyg.gr